

3. Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty : zb. Naukovykh prats / za zah. Red. V. I. Yevdokymova, O. M. Mykytiuka. – Kh. : KhDPU, 2000. – 184 s.
4. Kendzor P. I. Innovatsiini formy orhanizatsii hromadianskoho vykhovannia starshoklasnykiv u pozaklasnii roboti : dys. Kand. Ped. nauk / P. I. Kendzor. – K., 2004. – 18 s.
5. Kontseptsiia pozashkilnoi osvity ta vykhovannia // Osvita. – 1997. – 5 bereznia. – S. 3-4.
6. Mykytiuk O. M., Soloviov V. O., Vasylieva S. O. Naukovi doslidzhennia shkolariv / pid red. I. F. Prokopenka. – Kharkiv, 2003. – 80 s.
7. Montessori M. Znachenie sredey v vospitanii // Chastnaya shkola. – 1995. – № 4. – S. 122-124.
8. Naukovo-doslidna robota v zakladakh osvity : metodychnyi posibnyk / ukl. Yu. O. Turanov, V. I. Uruskyi. – Ternopil, 2001. – 140 s.
9. Serheienkova O. P. Samopiznannia: Doslidnytski prohramy dlia rozvytku uchniv shkoly. – K. : Naukovyi svit, 2000. – 67 s.
10. Khalan I. S. Iskusstvo byt liderom (per. S angl.). – SPb. : Izd-vo “Dilya”, 2007. – 96 s.

ЖАРИКОВ В. В. Научно-исследовательская работа в гимназии как форма творческой самореализации учеников.

В статье автор делает акцент о важности самостоятельной творческой активности учеников в процессе обучения. Именно творческое мышление учеников пополняет их знания, учит аргументировано защищать собственную точку зрения, сознательно и творчески использовать багаж знаний для решения практических заданий. Автор делает акцент на то, что именно научно-исследовательская работа учеников является надёжным путём познания своих творческих возможностей, а в будущем – и профессиональной самоориентации.

Ключевые слова: исследовательская работа, творчество учеников, гимназийное образование, одарённые дети, ученический коллектив.

ZHARIKOV V. V. Scientific and research work at gymnasium as a form of self-realization of pupils.

In the article the author emphasizes the importance of independent creative activity of pupils in the process of study. It is the creative thinking of pupils that enhances their knowledge, teaches to reasonably defend their own point of view, consciously and creatively use the accumulated knowledge for solving practical tasks. The author emphasizes that the scientific and research work of pupils is a reliable way of cognition of their creative potential, and of professional self-determination in future.

Keywords: research work, creativity of pupils, gymnasium education, talented children, pupils' collective.

УДК 6871:677.076.6(477)

Кардаш Н.В.

ВИКОРИСТАННЯ СЕМАНТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ У ДЕКОРУВАННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

У статті проаналізовано підходи у декоруванні сучасного одягу (жіночого, чоловічого та дитячого) з використанням елементів української народної вишивки. Проведено паралельне порівняння із принципами, якими керувалися наші пращури при оздобленні свого одягу, його смислове значення. Охарактеризовано види орнаментів, які найчастіше використовуються у

оздобленні сучасного одягу.

Автор доводить – для того, щоб використовувати орнаменти відповідно до їх семантичного значення, щоб вишиті речі були не лише елементом декору, але й мали оберегове значення, яким наділяли їх наші пращури,- необхідні знання з історії декоративно-ужиткового мистецтва, вишивки, етнографії тощо. Не достатньо лише гарно і акуратно виконувати вишиті вироби, але й знати зміст, який несе в собі виконана робота.

Ключові слова: семантика, українська народна вишивка, орнамент, декорування одягу.

Останні декілька років суттєво змінили ставлення українців до себе, своєї історії, мови, культури, мистецтва та традицій. Те, що колись здавалося дивним чи поєднувалося б з політичністю та націоналізмом: використання у повсякденному та святковому одязі вишиванок, використання речей з національною символікою чи народними мотивами, участь у різноманітних фестивалях національного колориту, – сьогодні вважається нормою і елементом патріотизму. Сучасні вишиванки – це звичайний атрибут буденного одягу українців, а вишиванки із «бабусиних скринь» можуть дивувати сучасність лише по великих святах та урочистостях.

Український народ, як і багато народів світу, зберіг свою давню культуру у вишивках. Невідомі майстрині упродовж багатьох століть не просто копіювали навколишній світ, переробляли його, спрощували та фантазували, а за допомогою умовних малюнків створювали самостійний стиль, прийоми вишивання, візерунки та кольорові сполучення.

За твердженням істориків вишивальне мистецтво виникло ще за новокам'яного віку. Свідченням цього є археологічні знахідки доби палеоліту, біля с. Мізина на Чернігівщині.

Національний колорит зараз в моді повсюдно. Українські дизайнери та відомі світові кутюр'є розробляють свої колекції з використання крою та етномотивів українських вишиванок. Дуже актуальними є наукові праці та історично-етнографічні розвідки Р.Захарчук-Чугай, О.Косміної, Ю.Мельничука, М.Селівачова та ін.[1;5;6;7] щодо українського народного вбрання, орнаментики та символіки, де дуже ґрунтовно зроблено аналіз та опис складових комплексів українського традиційного костюму різних регіонів, характеристики декорування одягу та семантики української вишивки. Ці знання є необхідними для тих людей, які при декоруванні одягу для себе та своєї родини не просто піддаються ажіотажу на все вишиване та бездумно дублюють «модні» і «популярні» узори, а прагнуть керуватися певними знаннями з цього напрямку.

Мета статті – розкрити семантику української народної вишивки та обґрунтувати необхідність отримання знань щодо використання певних символів при декоруванні сучасного одягу.

В Україні до одягу здавна ставились дбайливо і з пошаною. Ще до появи християнства, коли люди жили в повній гармонії з Природою, в них було чітке розуміння Світоладу, який складався із двох світів – видимого

(фізичного) і не видимого. Фізичний – населяли видимі створіння, а невидимий – сили природи, духи, елементи чотирьох формотворчих стихій: вогню, повітря, землі і води. Тому всі геометричні, більшість рослинних і рослинно-геометричних орнаментів містять у собі елементи та знаки цих стихій. Ці символи починають «працювати» на вишитих речах, як певні коди, ключі чи сигнали для включення в роботу відповідних енергій, що співвідносяться з цими стихіями.

Людина є складовою Всесвіту, а тому теж складається з першоелементів вищеназваних стихій. Наносячи на одяг певну вишивку, наші предки намагались привабити до себе світлих і добрих духів та відвернути руйнівну енергетику злих чи темних сил. Вишивкою прикрашалися ті частини одягу, через які, на їх думку, злі сили могли проникнути в душу людини. Тому основним призначенням вишивки була охоронна [2; 9].

Вишивкою-оберегом вишивалися воріт (виріз навколо шиї, комір, стійку), манжети, поділ і розріз горловини. Вишиванку виготовляли з льону, але найчастіше з конопляного полотна. Вважалося, що сорочка з натуральної тканини була неприступною для злих духів, оскільки при її виготовленні використовували інструменти, оздоблені великою кількістю заклиналих орнаментів. Виходячи з таких уявлень важливо було захистити ті частини одягу, де закінчувалася тканина і починалося тіло людини. Саме тому для цього і існувала традиційна вишивка, яка мовою містичної символіки через краї одягу перегороджувала шлях негативним силам до тіла і душі людини.

Крім того, пращури були переконані, що яскрава вишивка відволікала недобрий погляд людини зі злом у душі від власника сорочки, оскільки задивившись на візерунки вишиванки заздрісник забував про свій недобрий настрій. Виходячи з таких, цілком практичних міркувань, вишита сорочка була оберегом для людини.

Звичайно, що будь-які зміни, які відбувалися у житті українців відображалися і у вишивці – у використанні тканин, орнаментів, ниток, кольорів тощо. Проте українська основа залишалася незмінною, а ще й збагачувалася.

За словами Р.В. Захарчук-Чухай: «Вишивка – це орнаментальна скарбниця колективного генія. В ній втілено чудеса народної вигадки, фантазії – геометризований метод зображення краси землі, природи, сонця, людини» [1, с.6].

У другій половині XIX століття прогресивні вчені, дослідники, інтелігенція зрозуміли величезну роль народної вишивки, як накопичувач людської свідомості, вірувань, настроїв тощо і почали збирати перлини народного вишиття. Про необхідність і важливість цієї роботи зазначала і одна з найвідданіших шанувальниць – колекціонер зразків народної вишивки – Олена Пчілка. Зокрема вона писала: «Зразки українських

вишиванок давно звернули на себе увагу й людей учених, бо й на таких зразках народного мистецтва, як зразки всякого оздоблення одяжі, тощо, можна побачити зв'язок мистецтва одного народу з іншими, з його освітою й творчістю, а це становить цілу історію освітніх зв'язків, – та показує при тім і особливості, властиві окремому народові в його мистецтві» [7,с.1].

Від експорту вишиваної продукції до початку Другої Світової війни тодішня радянська Україна отримувала значні прибутки. Українські сорочки складала навіть певну моду в тодішньому СРСР, яка підтримувалась і керівництвом країни. Проте були часи, коли за любов до вишиванки можна було потрапити за ґрати.

Вишиванка це символ здоров'я, краси, чистоти помислів і єднання з душею своїх предків, свого народу. У наші дні вишиванка впевнено повертає собі популярність, стаючи невід'ємним предметом гардеробу більшості українців. Тепер вишиванка не лише одягається під час народних гулянь, а й чудово поєднується з такими звичними у наші дні речами як джінси, шкіряна куртка і діловий костюм.

Наші пращури використовували лише натуральні тканини, сорочки були вибіленими або кольору волокон. На сьогоднішній день для пошиття вишиванки представлено велику кількість тканин, як з натуральних, так і з синтетичних волокон або їх поєднань.

Асортимент сучасного одягу, представленого в етностилі складають футболки –вишиванки, вишиванки-блузки, вишиті сукні, костюми, весільне вбрання, чоловічі вишиті сорочки, дитячий одяг (набори для хрещення) тощо. Більшість цього асортименту розроблена для всіх трьох груп одягу: чоловічого, жіночого та дитячого.

Найбільшу увагу виробники одягу приділили жіночому одягу, де представлені як футболки-вишиванки, блузки, костюми, сукні, так і верхній одяг та головні убори. Великий вибір є у чоловічому вишиваному вбранні, проте домінують футболки–вишиванки та аналог класичним сорочкам-вишиванкам.

Дитячий асортименті представлений одягом від найменших (бодіки та чоловічки для немовлят, оздоблені вишивкою, набори для хрещення, футболки, дитячі платтячка, комплекти тощо) до підлітків. При декоруванні цього виду одягу теж використовуються рослинні та геометричні орнаменти, виконані машинною вишивкою (гладдю та хрестиком).

На основі проведеного аналізу асортименту одягу в стилі етно від різних вітчизняних виробників, зазначимо, що виробники (дизайнери та конструктори) не знають семантики символів та кольорів вишивок, які використовують для декорування одягу, у використанні орнаментів керуються принципами, що краще продається, що популярне, якому символу надають перевагу тощо.

Аналізуючи перелік товарів інтернет-магазинів та каталогів виробників, можемо стверджувати, що найпоширеніший тканиною, яка використовується для вишиванок є порівняно не дорогий трикотаж різних кольорів та льон. Мало хто надає значенню кольору основи, оскільки результати наукової думки дають можливість отримувати як тканини найрізноманітніших кольорів, так і відповідно до них нитки для вишивання. На жаль, вищивальниці минулого були обмежені у кольоровій гамі ниток для вишивання, оскільки використовували лише натуральні барвники.

Вишиванки, які зараз використовують у своєму гардеробі українці можна класифікувати:

За статевою ознакою (чоловічі, жіночі, дитячі).

За видом тканини, яка використовується (трикотажні, тканини з натуральних волокон, з синтетичних волокон).

За техніками виконання (хрестикові, низинкові, гладдєві, в'язані).

За способом виконання (ручна та машинна робота).

За видом орнаменту (рослинні, геометричні, рослинно-геометричні).

За характером використання (буденні, святкові, вишитий одяг для урочистих подій).

Сучасні футболки-вишиванки, виконані на трикотажній основі різного кольору, переважно декоровані букетами з маків, ромашок, гронами калини та винограду, трояндами. Використовується як поєднання різних квітів на площині вишиванки так і монохромне використання одного виду квітів. В даному виді одягу використовується лише машинна вишивка, яка дозволяє не лише скоротити час для виконання вишиванки, але зробити її бездоганною стосовно виконання (всі стібки однакової довжини, контур чіткий тощо). За допомогою спеціальних програм можна більшість орнаментів для ручного вишивання, перевести для виконання машиною. Уже не дивиною є вищивальні машини, які виконують гладь, хрестик та шви Полтавської вишивки (виколювання, лиштву, зерновий вивід тощо). Для людини, яка не займалась вишиванням або не має спеціальної підготовки важко визначити, яким чином виконана вишиванка.

Технічний прогрес іде вперед, все більше захоплюючи простір нашого життя, проте ручна праця, навіть не зовсім ідеальна у виконанні несе величезний енергетичний посыл і має більше значення, ніж вироби, виконані машиною. Проте який зміст захований у представлених орнаментах. Яка семантика вишитих символів? Більшість людей носить і навіть не задумується, що ж все таки закладено у орнаменті його вишиванки.

Термін «семантика» походить з грецької і трактується як знак, позначка. За твердженням Ю.О. Мельничука семантику слід розглядати в трьох площинах: екзотерично, понятійно та езотерично.

Екзотерично – вивчати форми символу, його складові частини, лінії, кольори та інші параметри за допомогою органів чуттів вивчення.

Понятійно – це проникнення в ідею, що лежить за символом, і яка може бути виражена в його імені, щодо його змісту та значення як цілого, так і часткового значення.

Езотерично – це дія символів чи їх енергії на людину, якість тих вібрацій, що пробуджує символ у якомусь із наших духовних центрів (чакр). Це ті відчуття, які неможливо передати словами, бо будь-який опис не дасть повної характеристики інформації, що йде через певний духовний центр. Часом можна лише почути, що якась вишиванка “тепла”, а від якоїсь віє “холодом”. Окремі речі впливають на нас, наше самопочуття позитивно, поліпшують настрій, в той час як деякі навпаки, пригнічують, і людині інтуїтивно хочеться заховатися від такого впливу [5; 9].

Семантику можна поділити на три підвиди: семантика символів, семантика кольорів, семантика чисел.

Отже, згідно семантики символів кожна лінія, фігура, число чи квітка мали своє значення. Дамо тлумачення давніх символів, які часто зустрічаються у декорванні сучасного одягу: мак, ромашка, лілія, троянда, калина.

Мак, згідно вірувань, несе у собі незнищенну пам'ять роду. Його з любов'ю і сумом вишивали на сорочках дівчата, в сім'ї яких був загиблий. На голову вони клали віночки з семи маків, присягаючи цим зберегти й продовжити свій рід.

Ромашка -символізує кохання, приворотне зілля.

Лілія – це символ дівочих чар та чистоти. Вишита квітка лілії допоможе розгадати таємницю дівочих чарів. Крім самої квітки, невід'ємною частиною орнаменту є листок і пуп'янок, які складають нерозривну композицію триєдності, яка символізує народження, розвиток та безперервність життя. В орнаменті лілію неодмінно доповнює знак, що нагадує собою хрест, який благословляє пару на утворення сім'ї. Іноді над квіткою вишиті краплі роси, які також означають запліднення.

Ружа (троянда) – ці квіти рясно розквітали на сорочках і рушниках багатьох областей України. Квітка ружі нагадує сонце. Узори з ружами укладаються за законами рослинного орнаменту, що символізує безперервний сонячний рух з вічним оновленням. У геометричних візерунках ці квіти стилізуються у квіти-зорі, що уособлюють уявлення народу про Всесвіт як систему.

Деякі дослідники твердять, що мотив ружі вважається не дуже давнім. Під впливом іноземних культур цей мотив перетворюється в троянди – від чого орнаменти не лише не втрачають своєї краси і гармонії, а навпаки, стають улюбленими мотивами вишивки. Проте зовсім іншої думки була Олена Пчілка, яка збирала стародавні зразки народної вишивки. У передмові до останньої своєї збірки народних орнаментів вона пише: «Бажано щоб наші вишиванки зоставалися при своїй давній, властивій їм красі» [7, с.1]. Її прикро вражало засилля зіпсованого стилю «з тим

неподобним зуб'ям та ляпаними здоровими квітками (трояндами «ружами») у вишивках не лише городянок, але й на рушниках та сорочках, вишитих селянками» [там же], оскільки зображення цієї квітки було запозичене, ба навіть бездумно перенесене з банальних фабричних зразків.

Калина – символ невмирущого роду людського Калина, як і дуб, є втіленням сили і краси, але сили незвичайної, а краси безсмертної. Колись у сиву давнину вона пов'язувалася з народженням Всесвіту, вогненної трійці: Сонця, Місяця і Зорі. Тому і назву свою має від давньої назви Сонця – Коло. А оскільки ягоди калини червоні, то й стали вони символом крові та невмирущого роду. Ось через це весільні рушники, дівочі і навіть парубочі сорочки тяжкі тими могутніми гронами. Міцний космотворчий український ланцюжок: крапелька крові – жінка – народження -Україна – Відродження [2; 6; 8; 9; 10].

Виноград – розкриває радість і красу створення сім'ї. Сад-виноград – це життєва нива, на якій чоловік є сіячем, а жінка має обов'язок рости й плекати дерево їхнього роду.

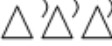

Полуниця – це символ Сонця, який вишивали на радість і здоров'я на дитячих вишиванках для дівчаток.

В системі українських візерунків домінує простота, а також система знаків і символів, в яку входили явища природи та речі, якими люди користувалися повсякденно.

Зауважимо, що не існує стандартного набору інтерпретацій будь якого символу і тому для кожної людини будь-який символ несе унікальний зміст. При цьому розум повинен дотримуватись рівноваги між формою та ідеєю, виразом та якістю, знаком та змістом.

Щодо геометричного орнаменту, то досліджуючи його семантику академік Б.О.Рибаків, виявив його міфологічну основу та тісний зв'язок з язичницькими віруваннями слов'ян і довів, що джерела його сягають палеоліту [3]. Створюючи візерунки, наші пращури користувались умовними знаками-символами, де кожна лінія чи фігура мала певне значення.

Так наприклад:

пряма горизонтально лінія – земля	
горизонтальна хвиляста – вода	
вертикальна хвиляста – дощ	
трикутники – гори	
гачкуватий хрест – вогонь	
квадрат, коло чи ромб – сонце	

На основі стародавніх космологічних символів у народі створена своя

система назв. Це "баранячі ноги", "кучері", "гребінчики", "кривульки", "сосонка", "перерва" тощо. Крім компонування знаків в орнаменти використовувалися і їх окреме використання у вишитті. Особливо це можна побачити на дуже старих зразках [9].

Одними з найпоширеніших знаків у світі є хрест. У вишивках можна побачити різні варіації цього символу: хрест прямий, хрест косий та подвійний, який утворюється в результаті накладання двох попередніх. Прямий рівнораменний хрест – символізує Гармонію та взаємодію Духа (вертикальна лінія) та Матерії (горизонтальна лінія). З іншого боку, хрест виступає символом Природи, демонструючи гармонійну роботу чотирьох стихій, що будують усі форми Життя. Прямий хрест – символ Сонця, Логосу, Творця, чоловічого начала. Інші варіації символу хрест маю інші тлумачення [5].

Цікавим символом української вишивки є сварга (свастика), який являє собою той же хрест, але в динаміці, уособлюючи собою рух. Свою назву сварга отримала від санскритського слова "свастя", що трансформувалося у слово "щастя" і означає "вхід в Небеса".

Є два види сварг (обернені вправо і вліво), і демонструють вони відповідно рух літнього та зимового Сонця, або рух денного і нічного Сонця. Загнуті кінці сварги позначають напрямок руху енергетичних потоків.

Основною прикметою нашого народного орнаменту є його ритм, такий же як у пісні. Як правило, один сегмент орнаменту можна повторювати в безконечність або замкнути в єдине обрамлення і так завершити композицію візерунка. Це й символ має велику енергетичну силу, його можна зустріти як на вишитих сорочках так і на рушниках.

Не меншого значення має і семантика кольорів, які використовуються при декоруванні одягу. Зазначимо зміст основних з них (ті які використовувались у стародавніх вишивках). Білий – це колір сили, оскільки він містить усі кольори. Він випромінює силу, енергію, саме тому в білому одязі людина швидко відпочиває, відновлює сили. Якщо йти в людне місце, то добре одягати білий одяг, оскільки він активно захищає. Чорний колір, як антипод білого, навпаки – вбирає в себе енергію, інформацію. Старші люди, які є хранителями мудрості, носили чорно-колірні вишивки, тобто утримували в собі інформацію. В більшості регіонів України весільні сорочки вишивали низинковим орнаментом лише чорного кольору. Чорний – це також колір землі, багатства, колір урочистості. Це дещо змінює усвідомлення у сучасників асоціацію цього кольору з трауром і смутком. Червоний колір, так як і білий, є сильним, порівняно з іншими кольорами найбільш активний. Він випромінює енергію, тому часто використовується у весільних рушниках. Його захисна функція є просто неперевершеною. Жовтий колір, як основний не використовувався, але він досить вдало поєднується з іншими кольорами. Жовтий з синім – прадавнє поєднання кольорів, яке для українців стало символом державності. У майя

це дружні кольори, де поруч з синім – трансформацією, жовтий означає результат, завершення.

Що стосується семантики чисел, то древні мудреці говорили, що Природу складають числа, і за їх допомогою можна передати все, що ми бачимо довкола,. Числа поділяються на парні і непарні, які в більшості співвідносяться з духовною природою та матеріальною, земною відповідно. Стосовно умовних інтерпретації чисел є цілі таблиці, де кожен бажаючий з їх допомогою може перетворити дату свого народження в орнамент [9].

На жаль, змушені констатувати, що, знання про частину знаків та символів втрачені назавжди, оскільки, все менше залишається прямих носіїв цих сакральних знань. Аналізуючи величезний арсенал різноманітних орнаментів, які поширюються в інтернет ресурсах, зауважимо, що не завжди розроблені чи представлені орнаменти відповідають запропонованому використанню.

Проте варто зазначити позитивний момент – у інтернет-просторі організовано багато спільнот, груп, форумів та інтернет-проектів, які на відміну від спільнот, де лише пропонують готові вишиванки чи заготовки, організовують професійні майстер-класи для бажаючих, обговорюють історію, техніки вишивання та особливості орнаментальних мотивів українських вишиванок, діляться світлинами «бабусиних вишиванок», отриманих в спадок, дають фахові рекомендації та поради майстриням-початківцям. І це проводиться на високому професійному рівні. Слід віддати належне цим людям (працівникам музею Івана Гончара в Києві, музею Пирогів, народним і заслуженим майстриням), які організовуючи і ведучи групи у соцмережах (facebook, vk) «несуть» знання про українську вишивку простим людям, розкриваючи всю силу і енергетичний потік її символів.

У минулому дівчат роками вчили мистецтву та хитрощам виготовлення вишиванок. Ці знання передавались від матері до доньки, адже це тонка і старанна робота. Зараз це можна зробити використовуючи досягнення техніки, будь-які майстер-класи можна знайти в інтернеті, проте це ніколи не замінить спілкування за вишиванням.

Ю.О.Мельничук висловлює думку: «Люди шукають обереги у візерунках, не розуміючи, що все шитво слугує оберегом» [5, с.7]. Дослідженнями встановлено, що у вишиванні, все грає роль – настрої, час, місце, де проходить вишивання, інструмент та матеріали. Через пальці людини проходять потоки енергії, які через нитку передаються на край голки, яка проколюючи тканину залишає там енергетичний слід людини, що вишиває. Важливим є якість цієї енергетики. Кожна жінка в минулому добре розуміла, що вишивання – це священне дійство, тому і вкладала певний зміст у ту річ, яку виготовляла.

Під час вишивання добре читати молитви, співати народні пісні, бо вони також, як і наші прадавні орнаменти, мають особливий ритм.

Зрозуміло, що будь-яка купована річ (вишиванка, рушник тощо) якою б гарною не була, не замінить власноруч вишитого.

Матері, вишиваючи одяг своїм дітям, вкладали у нього всю свою ніжність, турботу, любов, зверталися до Бога з молитвою про збереження дорогих чад. Сучасний одяг для малечі став дуже зручним і гарним, проте більшість його декорована машинною вишивною з використанням рослинного чи геометричного орнаменту. Він не несе в собі той енергетичний захист, який несе одяг виконаний материнськими руками.

Як ми уже зазначали на початку нашої статті, українська вишиванка служила як прикрасою так і оберегом, проте це ще був й своєрідний документ, за яким можна було визначити з яких країв родом власник вишиванки. Існувало також багато орнаментів, які враховували стать та вік людини, певні ритуали пов'язані з народженням, одруженням, смертю та багатьма іншими поворотними моментами в житті конкретної людини. Відомі жіночі сорочки, які носились лише під час вагітності.

Отже, протягом багатьох віків безпосередній конкретний зміст символів на вишивках втрачався, але традиції використання їх не зникли. Протягом багатьох років глибокий і багатогранний знаковий світ української вишивки дає поштовх до все нових і нових наукових досліджень як науковцям так і фахівцям-практикам. Для того, щоб якомога чіткіше зрозуміти світ семантики українського шитва, проникнути в нього та залишити свій доробок необхідно не тільки збирати, але й зберігати будь-які зразки. Адже як зазначала Олена Пчілка : «Потреба в таких зразках, чисто народних, українських – велика, бо й зразки вишиванок, так само як твори народного слова, або пісні, можуть псуватися, калічитись» [7,с.1].

Для того, створювати українські вишиванки не достатньо лише гарно і акуратно вишивати, необхідно знати зміст, який несе в собі виконана робота. В такому випадку корисними будуть знання з історії декоративно-ужиткового мистецтва, вишивки, етнографії тощо.

Використана література

1. *Захарчук-Чугай Р. В.* Українська народна вишивка Західні області УРСР : монографія / Р. В. Захарчук-Чугай. – К. : Наукова думка, 1988. – 192 с.
2. Знаки 155 стародавніх українських вишивок. Бібліотечка журналу «Соняшник» Упорядник: Тетяна Островська – Київ, 1993. – 84с.
3. *Клепиков О. І.* Творчість: істина, краса, благо. Серія 2 / О. Клепиков. – К. : Світогляд, 1994. – 54 с.
4. *Косміна О. Ю.* Традиційне вбрання українців / О. Ю. Косміна. – К. : Балтія-Друк. – Т.ІІ : Полісся, Карпати. – 160 с.
5. *Мельничук Ю. О.* Семантика українських вишитих рушників /Юрій Мельничук // Народне мистецтво. – 2004. – № 3-4. – С. 5-10.
6. *Селівачов Р. М.* Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія: навч. посіб. / М. Р. Селівачов; Ін-т мистецтвознавств., фольклористики та етнології ім. М.Рильського НАН України, Київ. нац. ун-т культури і мистец., Київ. держ. ін-т декор.-приклад. мистец. і дизайну ім. М. Бойчука. – 2-ге вид., допов. та випр. – К. : АНТ, 2009. – 407 с.

7. Українські узори. Зібрала Олена Пчілка (О.Косач) Українка з Києва. /Олена Пчілка .-Новоград-Волинський, 2007. –Видання сьоме, 10 с.
8. Режим доступу : <http://dovidka.biz.ua/simvolika-ukrayinskoyi-vishivki/>
9. Режим доступу : <http://www.skarby.org.ua/simvoli-ta-znakovi-sistemi-ornamentiv/>
10. Режим доступу : <http://www.startpedahohika.com/sotems-1457-1.html>

References:

1. Zakharchuk-Chuhay R.V. Ukrayins'ka narodna vyshyvka Zakhidni oblasti URSR. Monohrafiya / R.V.Zakharchuk-Chuhay. – K.: Naukova dumka, 1988. – 192 s.
2. Znaky 155 starodavnikh ukrayins'kykh vyshyvok. Bibliotechka zhurnalu «Sonyashnyk» Uporyadnyk: Tetyana Ostrovs'ka – Kyuyiv, 1993. – 84s.
3. Klepikov O.I. Tvorchist': istyna, krasa, blaho. Seriya 2 / O.Klepikov. – K.: Svithlyad, 1994. – 54 s.
4. Kosmina O.Yu. Tradytsiynе vbrannya ukrayintsiv /O.Yu.Kosmina. – K.: Baltiya-Druk. – Т.ІІ: Polissya, Karpaty. – 160s.
5. Mel'nychuk Yu.O. Semantyka ukrayins'kykh vyshytykh rushnykiv /Yuriy Mel'nychuk // Narodne mystetstvo. – 2004 . – #3-4. – S.5-10.
6. Selivachov R.M. Leksykon ukrayins'koyi ornamentyky (ikonohrafiya, nominatsiya, stylistyka, typolohiya: navch. posib. / M. R. Selivachov; In-t mystetstvosnavstv., fol'klorystyky ta etnolohiyi im. M.Ryl's'koho NAN Ukrayiny, Kyuyiv. nats. un-t kul'tury i mystets., Kyuyiv. derzh. in-t dekor.-pryklad. mystets. i dyzaynu im. M.Boychuka. – 2-he vyd., dopov. ta vypr. – K. : ANT, 2009. – 407 с.
7. Ukrayins'ki uzory. Zibrala Olena Pchilka (O.Kosach) Ukrayinka z Kyueva. / Olena Pchilka. – Novohrad-Volyns'kyy, 2007. –Vydannya s'ome, 10 s.
8. Rezhym dostupu: <http://dovidka.biz.ua/simvolika-ukrayinskoyi-vishivki/>
9. Rezhym dostupu: <http://www.skarby.org.ua/simvoli-ta-znakovi-sistemi-ornamentiv/>
10. Rezhym dostupu: <http://www.startpedahohika.com/sotems-1457-1.html>

Кардаш Н.В. Использование семантики украинской вышивки в декорировании современной одежды.

В статье проанализированы подходы, которые используются при декорировании современной одежды (женской, мужской и детской) с использованием элементов украинской народной вышивки. Проведено параллельное сравнение с принципами, которыми руководствовались наши предки при отделке своей одежды, его смысловое значение. Охарактеризованы виды орнаментов, которые чаще всего используются в отделке современной одежды.

Автор доказывает – для того, чтобы использовать орнаменты в соответствии с их семантическим значением, чтобы вышитые изделия были не только элементом декора, но и имели значение оберега, каким наделяли их наши предки, – необходимы знания по истории декоративно-прикладного искусства, вышивки, этнографии и т.д. . Недостаточно только хорошо и аккуратно выполнять вышитые изделия, но и знать содержание, которое несет в себе выполненная работа.

Ключевые слова: семантика, украинская народная вышивка, орнамент, декорирование одежды.

Kardash N. USING OF UKRAINIAN EMBROIDERY SEMANTICS DECORATION in MODERN CLOTHES

In the article the modern approaches to clothing decoration (women's, men's and children) with elements of Ukrainian folk embroidery are analyzed. A parallel comparison of the principles that our ancestors guided in the decoration of their clothes are carried out. Types of ornaments which are often used in the decoration of modern clothes are characterized. The author argues that in order to use the designs according to their magical value, in order that embroidered things were not just part of the decor, but had guarding matter that our ancestors endowed them the necessary knowledge of the

history of arts and crafts, embroidery, ethnography, etc. is needed. It is not enough just to perform embroidered products well and carefully but also to know the content which performed work has.

Key words: *semantics, Ukrainian folk embroidery, ornament, decoration clothing.*

УДК 373.5.016:91]:37.091.64

Кобернік С. Г.

СУЧАСНИЙ ПІДРУЧНИК З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ 6 КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЙОГО ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ

У статті проаналізовано зміни у вивченні географії в 6 класі згідно оновленої навчальної програми та визначено дидактичні можливості підручника з географії як головного засобу навчання в реалізації мети і завдань початкового курсу географічної освіти. Запропоновано авторську модель сучасного підручника з географії для 6 класу з аналізом його головних рубрик та матеріалів. Визначено основні прийоми щодо використання методичного апарату й ілюстративного матеріалу підручника. Надано відповідні методичні рекомендації для застосування матеріалів підручника у навчальному процесі. Схарактеризовано складові навчально-методичного комплексу розробленого за ідеями автора до нового підручника з географії.

Ключові слова: *підручник з географії, авторська модель підручника, дидактичні можливості підручника, рубрики підручника, ілюстративний матеріал підручника, методичний апарат підручника, учні 6 класу, загальноосвітня школа.*

У зв'язку із затвердженням у 2011 році нового Державного стандарту базової середньої освіти [1] і поступовим упровадженням нових навчальних програм з географії для 6-9 класів основної школи [14] актуальною на сьогодні є проблема оновлення та вдосконалення змістового наповнення й оформлення сучасного підручника з географії для 6 класу з метою найповнішої реалізації дидактичних функцій головного засобу навчання для учнів.

За останній період розвитку шкільної географічної освіти підручники з географії істотно змінилися. Цьому сприяло широке обговорення науковцями, методистами та вчителями проблеми розробки підручника нового покоління на наукових конференціях, географічних форумах, методичних семінарах, круглих столах. Позитивний вплив на покращення змісту і структури підручників з географії має Всеукраїнський конкурс рукописів підручників, який регулярно проводиться МОН України [15]. За його результатами у загальноосвітні навчальні заклади надходять нові підручники, що пройшли конкурсний відбір й комплексну науково-методичну та психолого-педагогічну експертизи.